

PROBE - SURPRIZĂ

Ne-a fost dat nouă, cîtorva generații de români, să trăim într-o rezervație ideologică. « Fericirea », « progresul », « viitorul luminos » ne-au fost impuse cu o violență necunoscută de norocoșii trăitori dinainte de socialism. Chiar și în ultima lui decadă – la acea vreme comunismul părea încă veșnic – nu mulți aveau puterea, seninătatea de a privi și (eventual) consemna lucrurile așa cum erau ele, adică absurde, grotești și deja distruse, sufocate, aparținînd unei lumi care, de fapt, nu mai putea continua. Desigur, viața timidă, tandră, chiar brutalizată, se zbătea încă acolo.

Era și interzis să se spună ce este comunismul, dar și prea puțini erau capabili să înțeleagă falsul canoanelor și să se exprime convingător dincolo de ele. Nici fotografia frumoasă, gratuită, nu mai era la îndemîna oricui – oamenii își pierduseră reperatele. Fotografiatul politic – altfel decît cel oficial – era, se înțelege, cu desăvîrșire interzis. Dar nu și opera de sertar. Și iată că s-a găsit cineva, el se numește Andrei Pandele, care să fotografieze cu program, subversiv, profesionist. Iar ochiul său era acela al unui artist. Pentru că avem de-a face cu un autenticist, un meseriaș, dar mai ales cu un artist. Iar repertoriul său e larg – nu veți găsi aici doar o colecție de imagini sinistre, căci Andrei Pandele e interesat și de omul suspendat în timp, de poezia lucrurilor, de indicibil.

Rămășițele vechii Capitale, copii, transporturi, viață socială, despre ideologie și foamete, aplauze la comandă, țărani încăpățînați în tradiție, Bucureștiul demolat de o dementă, explozia eliberatoare din decembrie 1989...

SURPRISE EVIDENCE

It was fate that herded us Romanians, over several generations, into an ideological pen. "Happiness", "progress" and "the bright future" were saddled upon us with a brutality hitherto unknown by those lucky enough to have lived in the pre-socialist era. Even during the final decade of Communism, which seemed to last forever, few people had the capacity and dispassionate objectivity to record things as there really were : absurd, grotesque, beyond salvation and suffocated in a world which, in fact, could not endure. Nevertheless, a few timid, tender green shoots of humanity were budding unseen below the surface.

Obviously, we were not allowed to denounce Communism and precious few people could even comprehend its bogus rules and regulations, much less subvert slavery and find a way to express themselves. Even snapping a charming, everyday photo posed a problem. Because we had simply lost our bearings. Needless to say, any "political" photography was strictly forbidden, unless officially approved. But clandestine creativity was less easy to prevent.

Thus appeared Andrei Pandele, someone who systematically and subversively photographed anything and everything, with the precision of a craftsman and the discipline of a professional.

Care e rostul acestei antologii extrase dintr-o producție inepuizabilă ? Fără îndoială, restaurarea memoriei, o arhivă în imagini pentru cei ce nu au trăit direct vremurile, nevoia firească de expiere. Dar mai e ceva, poate esențialul. Sistemul aberant de odinioară nu ne-a părăsit cu totul. Se plimbă printre noi, e în noi înșine și se arată încă apt de mari distrugeri. Ca într-un proces cu jurați, martorul-surpriză ar trebui să fie și aici decisiv. « Crima » a fost fixată pe peliculă. Fotografiile lui Andrei Pandele, probe tăcute dar, o !, cât de vorbitoare, pot sprijini – s-a văzut asta și cu ocazia vastei expoziții din iarna 2007-2008 – încercarea oamenilor de bună-credință de a închide în cușca sa, odată pentru totdeauna, acel teribil monstru care a fost comunismul.

Petru Romoșan

A gritty realist, but above all an artist. His range is vast – this book is no mere collection of the macabre or ghoulish. Andrei Pandele is also intrigued by lives suspended precariously above the abyss, by time and space, by the poetry of everyday objects, by things words cannot convey.

Children, public transport / private journeys of heart and mind, social life, ideology and starvation, orchestrated applause, peasants stubbornly rooted in tradition, the remnants of Bucharest, a capital city demolished by a deranged despot, and the deliverance of 1989... You may wonder, what is the point of this selection from such a massive undertaking ? Doubtless it is an attempt to restore memory, to offer an archive of images for those who were born later. It also seeks to foster redemption. But there is, crucially, another reason : the beast is not quite dead. It wanders the land, it stirs in our soul, it can still harm us. So, as in trial by jury, what luck to discover a surprise witness ! Someone who took pictures of the murder, someone with all the evidence we need. It is silent, yet speaks volumes. We realized this at Andrei Pandele's extensive exhibition in Bucharest during the winter of 2007-2008. His work offers support to those good people who strive to ensure that the monster we called Communism is locked safely back in its cage.

Petru Romoșan

Printre sticlele de lapte înghețate, poate sînt și unele
nesparte (Șoseaua Colentina, București)
Februarie 1983

*Frozen milk bottles – maybe we'll find one unbroken
(Colentina Avenue, Bucharest)
February 1983*

Pui congelați de 200 g, ziși « Frații Petreuş »
(Drumul Taberei, București) Decembrie 1989

Frozen chickens, 200 g per portion
(Drumul Taberei, Bucharest) December 1989